

УДК 378.04

DOI <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2021.2.5>

ЖИВКА ПЕНЕВА ЖЕЛЯЗКОВА

преподавател по икономически дисциплини,

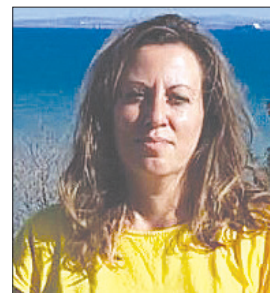
Професионална гимназия по икономика

“Георгий Стойков Раковски”,

град Ямбол, Република България

Електронна поща: jelyazkova.j@abv.bg

<https://orcid.org/0000-0002-0678-2475>

ИНТЕРАКТИВНИТЕ МЕТОДИ ЗА РАБОТА В ГРУПА В ОБУЧЕНИЕТО ПО «СЧЕТОВОДСТВО НА ПРЕДПРИЯТИЕТО»

Статията е посветена на обосноваване на потенциала на интерактивните методи на преподаване, по-специално груповата работа, в обучението на бъдещи счетоводни специалисти. Задачи на статията станаха: да се уточни понятието интерактивни методи и да се характеризират тези видове, които ще се прилагат в изследването; да се разкрият възможностите им за приложение в обучението по счетоводство на предприятието. Особена актуалност придобива темата сега, когато широко разпространение имат информационните технологии в обучението. Те позволяват да се създават интерактивни обучаващи програми, оказващи допълнителна помощ на учениците при усвояване на учебните програми и при развитие на познавателните им дейности.

Счетоводството се развива непрекъснато и намира все повече приложения. Всички предприятия, здравни заведения и всички останали институции са свързани с приложение на счетоводния апарат и счетоводни методи. Като се има предвид настоящото и бъдещото развитие на науката и техниката, то трудно може да се посочи област, в която счетоводството да няма пряко или косвено влияние, създадени са много счетоводни софтуери за улесняване на работата на оперативния счетоводител, спестяването на времето и разходите за труд, точност на резултатите. Но тези програми се управляват единствено от добре подготвени счетоводни къдри – нашите ученици.

Резултатите от настоящето изследване показват, че груповата работа заема важно място в бъдещото развитие на икономическото образование. Прилагането му в днешни условия може да доведе до желан резултат, ако използването му е прецизно и добре премислено.

Днес все повече се налага необходимостта от ефективен учебен процес, съобразен с новите тенденции в образованието, при които всяко дете е в центъра на образователно-възпитателния процес със своята самобитност, специфична култура, етническа принадлежност и социален опит.

Ключови понятия: интерактивните методи на преподаване, интерактивни обучаващи програми, груповата работа, дидактическите стратегии и технологии, ефективността на обучението, професионална подготовка по «Счетоводство на предприятието».

Увод

Реалните измерения на извършващите се процеси в обществото поставят много въпроси пред педагогическите специалисти днес. Те са свързани както с преосмислянето на целите които си поставят педагозите, така и с промяната на характера на педагогическото взаимодействие, с извеждане на нови приоритети в дидактическите стратегии и технологии.

В последните години особено много се говори за интерактивните методи на обучение – съвременен модел за изграждане на образователен диалог. Интерактивността е важна, защото максимални резултати се получават, когато всеки ученик отразява учебната действителност, прилага знанията си на практика и прави заключения.

Ефективността на обучението зависи от много фактори, един от които е ангажираността на ученика в свързани с обучението дейности. Учениците не трябва само да стоят в клас, да слушат учителя, да запомнят неговите думи и да отговарят на въпросите му, а да дискутират за това, което изучават, да го свързват със своя личен опит, да го прилагат в ежедневието си. Правейки това, те изучават част от себе си.

В часовете по счетоводство чрез методологията на интерактивното обучение учениците показват, че не са пасивни получатели на чужди знания, а активни конструктори на своето собствено и чуждо знание. Под умелото ръководство на учителя, те анализират, интерпретират, задават открити въпроси водещи до диалог, има живот и емоции.

1. Постановка на проблема

Счетоводната отчетност е най-рано обособеният се клон в системата на стопанската отчетност. Счетоводството е наука, която систематично отразява и описва стопанските операции в едно предприятие, за да може да представи по подходящ начин неговото финансово състояние към определен момент или в развитие за определен период от време.

Счетоводството се развива непрекъснато и намира все повече приложения. Всички предприятия, здравни заведения и всички останали институции са свързани с приложение на счетоводния апарат и счетоводни методи. Като се има предвид настоящото и бъдещото развитие на науката и техниката, то трудно може да се посочи област, в която счетоводството да няма пряко или косвено влияние, създадени са много счетоводни софтуери за улесняване на работата на оперативния счетоводител, спестяването на времето и разходите за труд, точност на резултатите. Но тези програми се управляват единствено от добре подготвени счетоводни къдри – нашите ученици.

Изучаването на дълготрайните материални активи по «Счетоводство на предприятието» е сложен, непрекъснат, целенасочен и организационно-технически процес, който се осъществява по определена технология с помощта на система от методи и средства, целящ постигането на ефективни резултати. Той показва първите стъпки от развитието на бъдещия финансист, организира у него принципност, целенасоченост и изгражда неговите социални умения.

Задачи на изучаването:

1. Да се уточни понятието интерактивни методи и да се характеризират тези видове, които ще се прилагат в изследването.

2. Да се разкрият възможностите им за приложение в обучението по счетоводство на предприятието.

2. Резултати и дискусии

Интерактивното обучение е обучение, основаващо се на взаимодействието на учениците с учебната среда, която служи като област, в която се усвоява опита.¹

Ученикът е пълноправен участник в учебния процес и неговия опит служи за основен източ-

ник на учебно знание. Педагогът не дава готови знания, а подбужда участниците към самостоятелно търсене на решение. В сравнение с традиционното обучение при интерактивното обучение се променя взаимодействието между педагога и ученика: активността на педагога отстъпва място на активността на учащите се, неговата задача се свежда до създаване на условия за развитие на техните инициативи.

Особена актуалност придобива темата сега, когато широко разпространение имат информационните технологии в обучението. Те позволяват да се създават интерактивни обучаващи програми, оказващи допълнителна помощ на учениците при усвояване на учебните програми и при развитие на познавателните им дейности.

Използването на интерактивни модели на обучение изискват моделиране на жизненни ситуации, използване на ролеви игри, съвместно решаване на даден проблем. Изключва се доминирането на който и да е участник в учебния процес или на която и да е идея. Това е основа на хуманния, демократичен подход към обучението.

Рационалната организация на груповата учебна дейност на учениците създава големи възможности за усъвършенстване на класно-урочната система. Някои автори я разглеждат като форма на обучение, а други като метод на обучение. За нейното означение се използват различни термини като: груповая форма на учебна дейност, груповая организация на обучението, групово учене, групово преподаване и др.

М. Виноградова приема груповата работа като сътрудничество, базиращо се на равнопоставеност и равноправност в изпълнение на познавателните задачи под ръководството на учителя.²

М. Виноградова и И. Первин възприемат груповата учебна работа като едно от равнищата на колективната познавателна дейност. Най-високото равнище, според тях, е съвместна дейност, при която всеки ученик постига една обща цел, различна от целта на другите, но с тяхно присъствие.³

Независимо, че това е типична индивидуална работа, присъствието им влияе върху

¹ Андреева, Г. Социална психология, София, 1983, с. 221.

² Виноградова, М., Первин, И. Колективната познавателна дейност и възпитанието на учениците, 1978, с. 40.

³ Пак там, с. 40.

качественото изпълнение на учебните задачи, на техните резултати. На второто равнище се поставя работата по двойки, а на трето – груповата учебна дейност.

Груповата работа се отличава с това, че индивидуалната учебна дейност се съчетава с тази на групата – тя работи като единно цяло. Не съществува разлика между структурата на общуването в малките и големите групи, тя е преди всичко в броя на участващите в тях.

Груповата работа се определя към общите организационните форми на обучение с възможност за приложение на богата гама от конкретни форми: урок, семинар, дискусия и др.

Социалните умения се формират и развиват в социална среда. Един от пътищата за това е наблюдението и научаване опита на другите.

Социални умения се формират чрез всички методи на обучение. Днешния свят на труда изисква работа в екип. Затова най-подходящия метод за комплексно формиране на социални умения е работа в група или т.нар. педагогическа технология – обучение в сътрудничество.⁴

Какво може да даде групата на организацията и на индивида⁵

Работата в група е социална форма на преподаване, свързваща усвояването на знания и умения с изучаването на форми на междуличностни отношения. При нея групата не се възприема като едно цяло, но не и чрез отделните му представители.

Ролята на преподавателя се променя в сравнение с тази при фронталното преподаване. По време на занятието преподавателят е организатор, консултант, активен наблюдател, инструктор и провокатор. Изключително важна е неговата роля при обсъждане и обобщаване на резултатите и тяхната оценка.

3. Приложение на работа в група в обучението по «Счетоводство на предприятието»

Този метод помага за разширяване на общуването между самите ученици и между учителя и учениците от друга страна. При него се обогатяват стереотипните представи, възприятия и оценки. Груповата работа развива

и стимулира междуличностната чувствителност и оказва положителен ефект върху съзнанието и поведението на учащите се. Развива се готовността у ученика да ръководи една група, т.е. да поема специални отговорности и ефективно да участва в работата на групата. Тя допринася за формиране на организационната култура на учениците. Предимствата, които има груповата работа позволяват да се вземат под внимание различията в интересите на учениците към определени учебни дейности.

При всички сфери на приложение на груповата работа като елемент на интерактивните методи се постига висока познавателна активност, усилена мисловна дейност, и мобилизиране на собствените сили. Това предполага самостоятелен пренос на знания и умения в нова ситуация.

При обучението по икономически дисциплини най-общо груповата работа се разпределя на следните работни етапи: на планиране и разпределение на работата, на провеждане на груповата работа и на представяне на резултатите.⁶

В практическата работа при детайлизацията на тази структура се получават следните фази на груповата работа:

Фаза 1: Изясняване на организационните рамкови условия

Към организационните рамкови условия спада времето и оптималното групово помещение. Стаята трябва се преобразува в подходящо за груповата работа помещение. Масите се събират и около тях се нареждат столовете; при предварително планирана груповата работа това се прави още в междучасието.

Фаза 2: Избор на тема за груповата работа

Груповата работа е подходяща за дисциплинатата Счетоводство на предприятието. Ето защо, като се има предвид учебния план и целите, които трябва да се постигнат се избира подходяща тема – индивидуално практическо задание. То се разработва след изучаване на определен цикъл от уроци.

Колкото по-голяма е вътрешната мотивация на учениците, толкова по-сигурен е успехът на груповата работа. Ето защо още в тази фаза се установява, дали те проявяват интерес към избраната тема и преди всичко, дали могат професионално да се справят със задачите. Трябва да се обмисли

⁶ Афф Йозеф. Икономическа дидактика. Кьолн / София / Виена. 1998 г.

⁴ Димитрова, Труфка. Формиране на социални умения в обучението по икономика чрез работа в група, София, 2001, Автореферат. с.104.

⁵ Димитрова, Труфка. Формиране на социални умения в обучението по икономика чрез работа в група, София, 2001, Автореферат. с.104.

Рис. Формиране на социални умения в обучението по икономика чрез работа в група

и дали могат да се съберат достатъчно работни материали в помощ на учебния процес.

Фаза 3: Структуриране на груповата тема

Темата трябва да се формулира прецизно и целите, които трябва да се постигнат чрез тази груповата тема, трябва да се заявят ясно. Изборът на определена тема се нуждае от известно насочване и съгласие от страна на участниците в групата.

Когато работят в група целта е работа по една и съща тема, която цели различни резултати. Когато започват да обработват информацията е необходимо да мислят креативно и от всички задания на групата да на правят правилния избор.⁷

⁷ Димитрова, Труфка. Формиране на социалните умения в обучението по икономика чрез работа в група, София, 2001. Автореферат, с.110.

Темата, която е зададена след приключване на цикъла от уроци за дълготрайните материални активи – Отчитане на придобиването на дълготрайните материални активи в предприятие, като всеки ученик прави кратка анотация за своето предприятие и съставя практическа задача, като осчетоводява стопански операции и съставя счетоводни документи. /Приложение – Практическо задание на Патрисия Красиминова, ученичка от 10в клас/.

Фаза 4: Подготовка на работни материали

Груповата работа е по-продължителна (няколко учебни часа), затова учениците сами се заемат с набавянето на информация.

Фаза 5: Работа по темата В тази фаза започва същинската груповата работа на учениците. Раздават се писмените работни указания и правилата на играта при груповата работа.

При групова работа по различни теми устното поставяне на задачите за всяка група би отнело твърде много време. Едно писмено работно указание предполага формулиране на ясно учебните цели и указания в подготвителната фаза, а не в последния момент.

Дават се консултации само при нужда от такива, в тази фаза. Все още не трябва да коригира работата на обучаемите или да се улесняват. Самата групова работа е и остава продукт на дейността на групата.

Груповата работа не винаги протича без проблеми, понякога възникват трудности. Такива конфликти обаче не бива да се отминават без внимание или да се решават от ръководителя, групата трябва да ги реши сама.

В тази фаза при работа в група се усвояват социалните умения. Нагласа за изслушване, оказване на внимание на човека срещу нас, интерес към това, което споделя – пасивно изслушване. Активното слушане означава оказване на признание за значимостта на това, което слушаме и простите техники, които трябва да упражняваме са: изясняването – задаване на допълнителни въпроси; перифразирание, обобщаване. Внимателното слушане позволява да се следят чувствата на партньора, а отразяването на чувствата е един от най-силните инструменти за сближаване между хората.

При възникване на конфликт само с диалог се улеснява търсенето на решение.

Фаза 8: Представяне на груповите резултати

Различните начини на представяне зависят от методическите познания на учениците, от темата на груповата работа, но и от времето за работа по дадена задача / проблем.

Това се извършва след като всеки разработи неговата част като зададена домашна работа. Тогава екипа събира и отново прави анализ на обобщените резултати.

Фаза 8: Обобщаване на резултатите – гарантиране

В началните фази на груповото преподаване се събират и обобщават резултатите, събират се частичните резултати и се сравняват с постановката на задачата. В зависимост от качеството на представяне на отделните групи фазата може да е по-дълга или по-къса, при което трябва да се има предвид, че груповата работа по диференцирана тема се нуждае от по-дълго

обсъждане, отколкото груповата работа по една и съща тема.

Преподавателят настоява обучаемите да вземат отношение по съдържанието на всички групови работи. Едва накрая преподавателят сам дава оценка на груповите работи.⁸

Учебният материал по дисциплината „Счетоводство на предприятието“ позволява приложение на груповата работа при по-голямата част от уроците. Освен чрез предварително планиране от учителя, изборът на тема за групова работа може да се провокира и от учениците. В този случай вътрешната мотивация на учениците е голяма и това гарантира успех при провеждането и.

Опитът показва, че по-добри резултати се постигат при относително постоянните групи от ученици, които работят през цялата учебна година или през един срок.

Учебната дисциплина „Счетоводство на предприятието“ дава възможност за използване при групова работа на различни работни материали – нормативна литература, външни информационни ресурси, нагледни пособия и др. Използват се писмени работни указания и правилата на играта при групова работа. Същинската фаза е работата по темата в групата.

Начинът за представяне на груповите резултати е от решаващо значение за ефективността на груповата работа.

Най-важните основания за приложение на интерактивни методи при обучението по Предприемачество са свързани с повишаване на познавателната и мотивационна ефективност на обучението, а също и с необходимостта още през годините на обучение учениците да получат такава подготовка, че да станат предприемчиви, делови, конкурентноспособни, и творчески личности с висота икономическа култура, с умения за самоконтрол, прецизност и лоялност в работата.

Те подобряват учебния климат и са принос към демократичната култура на комуникации в училище.

Като елемент на интерактивните методи груповата работа се посреща с интерес от учениците. Тя оказва положителен ефект върху тяхното съзнание и поведение.

⁸ Димитрова, Труфка. Формиране на социалните умения в обучението по икономика чрез работа в група, София, 2001. Автореферат, с.119.

Изводи

Резултатите от настоящето изследване показват, че груповата работа заема важно място в бъдещото развитие на икономическото образование. Прилагането му в днешни условия може да доведе до желания резултат, ако използването му е прецизно и добре премислено.

Днес все повече се налага необходимостта от ефективен учебен процес, съобразен с новите тенденции в образованието, при които всяко дете е в центъра на образователно-възпитателния процес със своята самобитност, специфична култура, етническа принадлежност и социален опит.

Доверието между учениците е едно от условията за започването на екипна работа. То провакира обменянето на идеи и сътрудничеството с цел свършването на работата по-бързо и качествено. Доверието включва да оценя-

вате способностите на човека с когото работиш и на базата на тази вяра да предприемате рискове съвместно с него по отношение на проекта. Работата в екип даже би била постигната по-бързо и лесно чрез индивидуален труд. Работата в екип учи преди всичко на колегиталност, гъвкавост, доверие, отговорност, отдаденост, сътрудничество, приспособимост към различни ситуации и различни характери.

Учи ви как заедно да откривате правилното решение на проблема и как чрез индивидуалните умения и усилия се допринася за общото благо и просперитет. Работата в екип създава стабилна работна среда. Тя учи човек да се адаптира, да приема чуждото мнение и чуждите идеи. Чрез работата в екип учениците имат възможността да се самоусъвършенстват и да научават нови неща, свързани с учебния процес.

ЛИТЕРАТУРА

1. Андреева Г. Социална психология, София, 1983, с. 221.
2. Андреев М. Дидактика, София, 1987, с. 367.
3. Андреев М. Оценкаването в училище, София, 1995, с. 31.
4. Виноградова М., Первин, И. Колективната познавателна дейност и възпитанието на учениците, 1978, с. 40.
5. Гърмидолова М. Съвременни стратегии за обучението на учениците в средната училищна възраст, Статия, 2012, с.228.
6. Димитрова Т. Формиране на социалните умения в обучението по икономика чрез работа в група. Автореферат. София, 2001.
7. Добрева Н. Педагогика на технологичната подготовка, Шумен, 2009.
8. Иванов И. Диференциална педагогика, Шумен, 2002.
9. Сборник с доклади от младежка научна конференция, Съвременни проблеми в световодството, анализа и одита, изд. "Наука и икономика", ИУ Варна, 2017.
10. Томас С. Кун. Структурата на научните революции, Статия, 1996.
11. Учебна програма по Счетоводство на предприятието, МОН, 2007.

REFERENCES

1. Andreeva, G. Social Psychology, Sofia, 1983, p. 221.
2. Andreev, M. Didactics, Sofia, 1987, p. 367.
3. Andreev, M. Assessment in school, Sofia, 1995, p. 31.
4. Vinogradova, M., Pervin I. The Collective Cognitive Activity and the Education of Students, 1978, p. 40.
5. Garmidolova, M. Contemporary Strategies for the Education of Middle School Students, Article, 2012, p. 228.
6. Dimitrova, T. Formation of social skills in economics education through group work. Abstract. Sofia, 2001.
6. Dobрева, N. Pedagogy of technological training, Shumen, 2009.
8. Ivanov, I. Differential Pedagogy, Shumen, 2002.
9. Proceedings of the Youth Scientific Conference, Contemporary Problems in World Studies, Analysis and Audit, Science and Economics Publishing House, Varna University of Economics, 2017.
10. Thomas, S. Kuhn. The Structure of Scientific Revolutions, Article, 1996.
11. Curriculum in Enterprise Accounting, MES, 2007.

JIVKA PENEVA ZHELYAZKOVA

Lecturer in Economics,

Vocational High School of Economics “Georgy Stoykov Rakovski”,

Yambol, Republic of Bulgaria

E-mail: jelyazkova.j@abv.bg

<https://orcid.org/0000-0002-0678-2475>

INTERACTIVE METHODS FOR GROUP WORK IN THE TRAINING ON “ENTERPRISE ACCOUNTING”

The article is dedicated to substantiating the potential of interactive teaching methods, in particular group work, in the training of future accountants. The objectives of the article were: to specify the concept of interactive methods and to characterize those types that will be applied in the study; to reveal their possibilities for application in the accounting training of the enterprise. The topic is especially relevant now that information technology is widespread in education. They allow the creation of interactive curricula, providing additional assistance to students in mastering the curriculum and in developing their cognitive activities.

Accounting is constantly evolving and finding more and more applications. All enterprises, health care institutions and all other institutions are related to the application of the accounting apparatus and accounting methods. Given the current and future development of science and technology, it is difficult to identify an area in which accounting has no direct or indirect impact, many accounting software have been created to facilitate the work of the operating accountant, saving time and costs. labor, accuracy of results. But these programs are run only by well-trained accounting staff – our students.

The results of the present study show that group work occupies an important place in the future development of economic education. Its application in today's conditions can lead to the desired result, if its use is precise and well thought out.

Today there is an increasing need for an effective learning process in line with new trends in education, in which each child is at the center of the educational process with its identity, specific culture, ethnicity and social experience.

Key words: interactive teaching methods, interactive training programs, group work, didactic strategies and technologies, the effectiveness of training, professional training in “Enterprise Accounting”.

Стаття надійшла до редакції 01.03.2021

The article was received 01.03.2021